

SOMDER
SOSYOLOJİ MEZUNLARI DERNEĞİ

**SOSYOLOGLARIN KAMU YARARINA İSTİHDAMI:
TÜRKİYE'DE SOSYOLOGLARIN SORUNLARI ve
ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

Hazırlayanlar

Dr. Tülin URAL

Sibel DAĞ

Ebru SOYTEMEL

Pınar AKKUŞ

RAPOR 2008

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ:

Amaç, Kapsam, Konu3

II. TANIMLAR

1. Sosyoloji Nedir, Sosyolog Kimdir?.....4

2. Sosyolojinin Diğer Yakın Alanlardan Ayırdığı Noktalar.....4

3. Sosyolojinin Alt Dalları.....5

4. Sosyoloji Eğitiminin Kazandırdığı Genel Beceriler.....7

III. TESPİTLER

1. Sosyologların Mevcut İstihdam Durumuna İlişkin Gözlemler9

2. Sosyoloji Bölümü Mezunlarının İstihdam Sorunları10

IV. TALEPLER VE ÖNERİLER:

1. Kadro Kanunu12

2. Sosyologlara İstihdam Alanı Yaratılması.....14

3. Görev Tanımı18

4. Sosyolog Unvanı19

5. Hizmet Sınıfı20

6. Gelir Eşitsizliği21

V. EKLER

EK 1: SOMDER Tanıtım

EK 2: Türk Meslekler Sözlüğü'nde Sosyolog Maddesi

EK 3: Meslek Detay Bilgileri

EK 4: Uluslararası Meslek Sınıflamasında Sosyologlar

EK 5: Ekonomist-Sosyolog/Antropolog Karşılaştırması

EK 6: 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu Madde: 36

EK 7: Kod Listesi

I. GİRİŞ:

AMAÇ, KAPSAM, KONU

Yoksulluk, kaynakların tükenmesi, savaşlar, doğal afetler gibi nedenlerle tüm dünya üzerinde gün geçtikçe artan insani maliyetler, tüm bilim dallarına sorumluluk yüklemektedir. Sosyal bilimlerin hemen hepsi, küresel olguların yerele özgü yansımalarıyla şu ya da bu biçimde ilgili olmakla beraber, toplumsal mekanizmalarda dönüşüme yol açan değişkenler ve toplumsal grupların bu dönüşüme verdiği yanıtlar sosyolojinin ilgilendiği temel konular arasındadır.

Diğer bir deyişle Sosyoloji, toplumun nasıl örgütlendiğinin ve hayatı nasıl deneyimlerle yaşadığımızın araştırılmasıdır. Bu anlamda içinde bulunduğumuz toplumu sağlıktan, eğitime, kent planlamaya, nüfus hareketlerine varan bir çeşitlilikte ele alarak toplum yararına bilgi üreten ve yaygınlaştıran bir bilim olan Sosyolojiye alanda daha fazla yer açılması kuşkusuz zorunluluk arz etmektedir. Bu çalışma, Sosyoloji bilimine ve Sosyologlara belli alanlarda ihtiyaç olduğunu göstermek ve bu ihtiyacın nasıl giderileceğini tanımlamak üzere SOMDER (Bkz: EK 1) tarafından hazırlanmıştır.

Söz konusu rapor, tüm kurum ve kuruluşların kendi politikasını toplumsal yapıdaki değişimleri ve gelişmeleri kavrayarak, belli hak ve ihtiyaçları gözeterek, çağın gereklerine uygun biçimde oluşturması açısından Sosyoloji biliminin sunacağı katkıları ve Türkiye’de Sosyoloji bölümlerinde lisans - yüksek lisans eğitimi alan öğrencilerin mezuniyet sonrası Sosyolog olarak çalışmalarının önündeki engelleri ele almayı amaçlamaktadır. Sosyoloji bir bilim dalı olarak tanındığı gibi Sosyoloji bölümü mezunlarının da alanda çalışacak uzmanlıkta bilgi ve becerilere haiz bir meslek grubu olarak tanınmasına destek olmaya çalışacaktır.

Bu doğrultuda öncelikle Sosyoloji biliminin genel özelliklerine, diğer sosyal bilimler ve doğa bilimleriyle ilişkisine, Sosyoloji eğitiminin kazandırdığı niteliklere ve Sosyologların sahip oldukları mesleki becerilere değinilecektir. Ardından Sosyoloji bölümü mezunlarının çalışma hayatında karşılaştıkları güçlükler, özlük hakları ve istihdama yönelik çelişkiler, mesleki sorunlar dile getirilecek ve bu sorunlara önerilen çözümler sunulacaktır.

SOMDER, toplumsal sorunlara eleştirel bakılmasını; sosyal olayların yorumlanmasında dezavantajlı tarafların görüş ve taleplerinin açıklanmasının teşvikini destekleyen bir yapılanmadır. Sosyologların kamu kuruluşlarındaki ilgili çalışma alanlarına rasyonel bir

"görev tanımı" ile dahil edilmesi, topluma yönelik hizmetlerin kalitesini ve hızını arttıracak, doğru ve adil çözüm önerilerinin geliştirilmesine katkıda bulunacaktır. Bu nedenle SOMDER, Sosyologların istihdamına yönelik uygulamaların "**Kamu Yararı**"na olduğunu düşünmektedir.

II. TANIMLAR:

1. SOSYOLOJİ NEDİR? SOSYOLOG KİMDİR?

Sosyoloji; genel hatlarıyla toplumu, özelde ise toplumsal ilişkileri, grupları, yapıları, işlevleri, kurumları ve değişimleri, belli nitel ve nicel yöntemler kullanarak ve belli bir kuramsal zemine yaslanarak gözleyen, araştıran ve açıklamaya çalışan bir sosyal bilim dalıdır. Dolayısıyla Sosyolog, Türkiye'deki ve Dünya'daki güncel sosyolojik gelişme, tartışma ve araştırmaları takip ederek, toplumsal hayatın yukarıda sayılan tüm bu farklı unsurları üzerine araştırmalar yapan; belli bir bakış açısına dayanarak bulgularını eleştirel bir gözle yorumlayan ve buralardaki sorunları tespit eden; son olarak da kuram, bulgu ve yorumlarına dayanarak çözüm önerileri ortaya koyan kişidir.

Sosyoloji disiplini İstatistik, Psikoloji, Felsefe gibi sosyal bilimlerin ve Tıp, Kent Planlama gibi Fizik bilimlerinin pek çoğu ile disiplinler arası bir ilişki kurarak bu bilim dallarında yapılacak araştırmalara katkıda bulunabilmektedir. Pek çok ülkede Sosyoloji eğitimi yirminci yüzyılın başı itibariyle başlamış ve Sosyoloji araştırmaları toplumsal bütünlüğü engelleyen, toplumsal eşitsizlikleri yaratan mekanizma, uygulama ve süreçleri inceleyen kaynaklar olmuştur. Sosyolojik bilginin yalnızca analiz eden değil, sosyolojik araştırma yöntemleri çerçevesinde yürütülen saha araştırmalarıyla toplumsal sorunlara ve çözüm önerilerine işaret eden yönü, pratik yarar açısından da Sosyolojiye etkinlik kazandırmıştır.

2. SOSYOLOJİNİN DİĞER YAKIN ALANLARDAN AYRIŞTIĞI NOKTALAR

Sosyal bilimlerin diğer alanlarından kendine özgü araştırma yöntemleri ile ayrıştırılabilen bir bilim dalı olan Sosyoloji, Psikolojiden farklı olarak, doğrudan bireyle değil, toplumsal bütünlü ve toplumsal ilişkiler ağı içindeki bireyle ilgilenir. İstatistikten farklı olarak, nicel araştırma yöntemlerinde kullanılan matematiksel tekniklerden çok bu yöntemlerle elde edilen bulguların yorumlanması yönünde bir beceri kazandırır. Ayrıca sosyolojik yaklaşım, istatistiki verilerin toplanması aşamasında, farklı nicel ve nitel araştırma yöntemleri ile yol gösterici olabilmektedir. Sosyologlar, Sosyal Hizmet Uzmanı ve Sosyal Çalışmacılardan farklı olarak, tek tek toplumsal olaylara acil çözümler getirmenin bilgi ve becerilerinden çok;

toplumsal olgular, sorunlar ve bunların ardındaki nedenselliğe ilişkin fikir ve bilgi üretirler. Halkla İlişkiler Uzmanından farklı olarak ise, kurumların tanıtımı ve kamuoyu ile ilişkilerinden çok onların genel yapıları ve toplumsal bütüne etkileriyle ilgilenirler.

Buradan devamla, ayrıca diyebiliriz ki Sosyolojinin en önemli farkı, yakın disiplinlerin birikimini, insan eylemlerini geniş oluşumların parçası olarak ele alıp, daha tarihsel ve bütüncül bir çerçevede değerlendirebilmesindedir.

3. SOSYOLOJİNİN ALT DALLARI

Sosyoloji esasında oldukça geniş bir alanı kapsamaktadır. Bu alt alanların belli başlıları: Aile ve Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi, Demografi, Eğitim Sosyolojisi, Endüstri Sosyolojisi, Kent ve Göç Sosyolojisi, Köy Sosyolojisi, Sağlık Sosyolojisi, Hukuk ve Suç Sosyolojisi, Bilgi Sosyolojisi, Sanat ve Edebiyat Sosyolojisi, Siyaset Sosyolojisi, İktisat Sosyolojisi, Kurumlar Sosyolojisi, Medya Çalışmaları, Kültür Sosyolojisi, Din Sosyolojisi ve Çevre Sosyolojisidir. Sosyologların çalışma yürütebilecekleri alanları örneklemesi açısından, Sosyolojinin alt dallarından önde gelenlerini şöyle tanıtabiliriz:

- **Demografi:** Ülkelere ve bölgelere göre mevcut nüfusun dağılımını, yapısını, yaş, cinsiyet, evlilik, eğitim-öğrenim ve geçim durumunu, sosyal ve ekonomik yönlerini araştırır; bir bölgede bulunan nüfusu, doğum, ölüm, göç gibi konular açısından inceler. Ülkenin demografik verileri doğrultusunda, gelir dağılımı, eğitim, sağlık, istidam vb. konularda sorun yaşayan bölgeler ve/veya kentler, gruplar belirlenebilir ve bu doğrultuda daha sonraki araştırmaların planlanması ve gerçekleştirilmesi sağlanabilir.
- **Aile ve Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi:** Ailenin yapısı, tarihi süreç içindeki gelişimi, içinde bulunduğu toplumun siyasal, dini, ekonomik, sosyal ve kültürel yapısıyla ilişkisi üzerine araştırmalar yapan; kadın ve erkek arasındaki farklılıkların kültürel ve toplumsal olarak nasıl kurulduğunu, kadınlık ve erkeklik kimliğinin oluşum sürecini inceleyen Sosyoloji alt dalıdır.
- **Eğitim Sosyolojisi:** Eğitimi toplumsal açıdan inceleyen bir disiplindir. Sosyal adalet, eğitimde fırsat eşitliği ve bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesi gibi çağın zorunlu kıldığı temel toplumsal ilkeleri gözeterek, nüfus yapısının özelliklerine uygun bir eğitim planlaması ve o toplumun kültürüne uygun bir eğitim politikasının belirlenmesine yönelik araştırmalar yapar.
- **Endüstri (Sanayi) Sosyolojisi (Çalışma Toplum Bilimi):** Temel olarak sanayileşme ve toplumsal yapı arasındaki ilişkilere odaklanmış alt disiplinidir. Endüstrileşmeyle birlikte ortaya çıkan toplumsal dönüşümler ve bu dönüşümlerin çalışma

yaşamındaki yansımalarıyla ilgilendir. İş yerinin yapısı, güvenliği, toplam kalite yönetimi, verimlilik, işçi-işveren ilişkileri, istihdam yapıları ve sorunları, sosyal güvenlik gibi konuları inceler.

- **Kent ve Göç Sosyolojisi:** Kentte meydana gelen sosyal gruplaşmaları, bu grupların birbirleriyle olan ilişkilerini, kentsel kurumlaşmaları ve örgütlenme biçimlerini, kente göçün nedenlerini ve sonuçlarını, özelliklerini ve göç sonrası göçmen grupların kente yerleşme ve tutunma, kentsel sosyal yaşama katılma ve uyum süreçlerini ele alıp inceler.
- **Köy Sosyolojisi:** Temel amacı kır toplumlarının yapısal özelliklerini ve sorunlarını anlamaya çalışmaktır. Köy koşullarında gelişmiş, oluşmuş ve biçimlenmiş ilişkileri ve kentle kır arasındaki ilişkileri konu alır ve bunlarla tüm toplumun işleyişi arasındaki bağlantıyı araştırır.
- **Sağlık Sosyolojisi:** Toplumsal çevrenin sağlık ve nüfus değişiklikleri üzerindeki etkileri; hastalıkların ortaya çıkmasında toplumsal çevrenin rolü; sağlık hizmetlerine ulaşmada yaşanan sorunlar, eşitsizlikler; hastalık ve tedavi aşamalarının toplumsal kabullerden etkilenen yönleri; sağlık personelinin çalışma koşulları ve iş doyumları gibi konuları ele alan bilim dalıdır. Sağlık politikaları ve uygulamalarının etkileriyle de ilgilendir.
- **Suç (Hukuk) Sosyolojisi:** Suçu, suçun sosyal nedenlerini ve işlevlerini cinsiyet, yaş, coğrafya, vb. değişkenlere göre inceleyen; hukuku ise hem toplum tarafından belirlenen hem de toplumu belirleyen bir kurum olarak ele alan bilim dalıdır. Kentlerde, suç oranlarının yüksek olduğu bölgelerde ya da hapisaneler, rehabilitasyon merkezleri vb. kurumlarda, suç unsuruna neden olan toplumsal yapılara ve sorunlara yönelik araştırmalar yapmayı ve yazılı veya geleneksel hukuk kuralların adalet, eşitlik, çağa uygunluk açısından toplumsal yapıyla ilişkisini kurmayı amaçlar.
- **Kültür Sosyolojisi:** Toplumda anlam, değer ve deneyimlerin yaratılması, sunulması ve paylaşılması süreçlerini; anlam üreten medya, eğitim ve diğer kültürel kurumları, ilişkili gelenek ve oluşumları; farklı ulus, grup ve kesimlerin yaşam tarzı ve duygu, değer, düşünce biçimlerini inceleyen bir alt daldır. Gerek sanat, edebiyat, bilim ve felsefe gibi alanlarda, gerekse de gündelik hayat içinde üretilen anlam ve değerleri ve bunları yansıtan kültürel ürünlerin incelenmesini hedefler.

Sonuç olarak; yukarıda anılan dallarda hizmet veren çeşitli kamu kurumlarının kendi ihtiyaçları doğrultusunda, Sosyologların söz edilen alanlardaki çalışmalarından yararlanabilmesi mümkündür.

4. SOSYOLOJİ EĞİTİMİNİN KAZANDIRDIĞI GENEL BECERİLER

Sosyoloji öğrenimi, en genel anlamıyla, gündelik hayatı ve içinde olup bitenleri; bireysel olanla tarihsel ve yapısal olan arasındaki ilişkiyi kurabilme yetkinliğini kazandırır. Bu eğilim geniş bir alana yayılan kuramsal yaklaşımlar ve bilimsel metotlar çerçevesinde çeşitli dallarda uzmanlaşarak bilimsel çalışmalar üretmeyi mümkün kılar.

Ülkemiz üniversitelerindeki çok sayıda Sosyoloji bölümünün tamamının aynı kalitede bir eğitim olanağı sunabildiğini söylemek doğru olmaz. Bir sosyoloji mezununun yukarıda sayılan tüm alanlarda derin bir birikimle mezun olduğunu iddia etmek ise aşırı olacaktır. Yine de sosyoloji bölümlerinin lisans ve lisansüstü mezunları, genel hatlarıyla, alanlarına özgü nitel ve nicel araştırma yöntemlerini kullanma; toplumsal yaşamın farklı unsurları hakkındaki temel tartışma ve araştırmaları yapma, derleme ve bunları bütünsel bir çerçeve içinde değerlendirebilme yönünde önemli beceriler kazanabilmektedirler.

Sosyologların sahip olduğu akademik ve mesleki beceriler, farklı kurumlar tarafından yapısal ve uzun vadeli çözümlerin üretilmesi, toplumsal bütünlük ve toplumsal dayanışmayı öneren kararların alınması, kurumların aldığı kararların ilgili toplumsal yapıya uyarlanabilirliğinin araştırılması için kullanılmalıdır.

Sosyoloji eğitiminin önemli bir ayağını da araştırma yöntem ve teknikleri oluşturmaktadır. Ele alınan araştırma konusunu en etkin şekilde incelemeyi mümkün kılacak ampirik data toplamasını sağlayan “araştırma teknikleri”ne karar verilmesi önemli bir aşamadır. Katılımcı gözlem, mülakat, sözlü tarih, sözlü yaşam anlatısı görüşmesi, yarı yapılandırılmış görüşme, tam yapılandırılmış görüşme ve anket teknikleri bu anlamda Sosyologların kullandığı en yaygın veri toplama teknikleri arasındadır.

Sosyolojik araştırmalar, alan çalışmasının ardından verilerin kodlanmasını, bulguların yorumlanmasını, toplumsal süreçler ve ardındaki nedensellik ilişkilerinin değerlendirilmesi ile birlikte, belirlenen toplumsal sorunun çözümüne yönelik sunulan önerileri ve uygulanabilecek kurumsal, politik, kültürel kararları da içermektedir.

Sosyoloğu “İnsan toplulukları ve toplumsal kurumların kökeni, gelişmesi, işlevi ve birbirleriyle ilişkileri, bu ilişkileri belirleyen ilke ve kurallar ile toplumsal sorunlar ve çözüm yolları konularında araştırmalar yapan, araştırma sonucunda edinilen bulguları yorumlayan ve önerilerde bulunan kişi” olarak tanımlayan Türkiye İş Kurumu’na göre Sosyologların görev ve işlem basamakları şu şekilde sıralanmaktadır:

- İnsan topluluklarının kökenini, gelişmesini, yaşayış tarzını ve sosyal ilişkilerini araştırmak,
- Çevreye, sosyal geleneklere aile ve diğer sosyal olaylara ilişkin bilimsel bilgiler toplayıp düzenleyerek, değerlendirmek,
- Yurt dışı göç, gidilen ülkeye uyum, yurt dışındaki ikinci ve üçüncü kuşak gençlerin sorunları, farklı bir ülkede yerleşik hayata geçen yabancıların sorunları üzerinde araştırma yapmak ve saptanan sorunlar için projeler üretmek,
- Doğum, ölüm, iç ve dış göç, toplumun nüfus yapısını tespit etmek gibi demografik verilerin toplanması, toplanan bilgilerden hareketle geleceğe ait projeksiyonlar yapmak,
- Eğitim programlarının toplumun gereksinimlerine göre düzenlenmesine, istihdam alanları ile beşeri kaynaklar arasındaki dengeyi sağlamaya yönelik araştırmalar yapmak,
- Kültürel değerlerin analizini yapmak, kültürel mirası korumak, gelecek kuşaklara geliştirerek iletmek için tedbirler önermek,
- Çevre ve toplumsal yaşamın uyumlu gelişmesi için, çevre sorunlarının tespiti ve çevre korumasının halka benimsetilmesi için çalışmalar yapmak,
- Ailenin temel fonksiyonlarını geliştirebilmesi, aile kurumunun korunması, kadının statüsünün yükseltilmesi için alınacak önlemleri saptamak ve çözüm önermek,
- Kitle iletişim araçlarının etkilerini araştırmak,
- Kamuoyu araştırmaları yapmak, hizmetlerin kimlere, niçin, nasıl götürülmesi gerektiğini araştırmak,
- Politik, ekonomik, hukuki alanda hizmet veren kurum ve kuruluşların alacakları kararların sosyal bünyeye uyarlanabilirliğini tespit edici araştırmalar yapmak, öneriler geliştirmek,
- Bilgileri yöneticilere kanuni yetki sahibi elemanlara, eğitimcilere ve sosyal problemlerinin çözümü ile uğraşan diğer fertlere ve kuruluşlara ulaştırmak vb. görev ve işlemleri yerine getirmek. (Daha ayrıntılı bilgi için Bkz. Ek:3)

III. TESPİTLER

1. SOSYOLOGLARIN MEVCUT İSTİHDAM DURUMUNA İLİŞKİN GÖZLEMLER

Ülkemizde 43'ü devlet üniversitesinde ve 20'si vakıf üniversitesinde olmak üzere 63 Sosyoloji bölümü bulunmaktadır ve bu bölümlerin öğrenci kontenjanı yılda toplam 2838'dir (2008 ÖSYM sonuçlarına göre). Bu bölümlerden mezun olan Sosyologların hâlihazırda üniversitelerde çeşitli akademik pozisyonlarda çalışabilmeleri mümkün görünmektedir ancak akademik kariyer yapmak istedikleri halde üniversitelere ihdas edilen kadroların yetersizliği nedeniyle, Sosyologların çoğu kendi meslekleri dışındaki alanlara yönelmektedirler.

Eğitim alanı sosyologların sınırlı ölçüde görev aldığı bir alandır. Sosyoloji bölümü mezunları bir dönem öğretmen olarak atanabilmiş ancak bu uygulama geçerliliğini yitirmiştir. Dershanelere öğretmen olarak başvuran ve burada çalışan pek çok Sosyolog bulunmaktadır.

Kamuda ise ilk defa 2005 yılı sonlarında 'Sosyolog' kadrosu ihdas edilmiş; açılan kadroların 94'ü Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezi Şube Müdürlükleri'ne, 2'si Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü'ne (SYDGM) tahsis edilmiştir. 2007 yılında 36 Sosyolog, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na (SHÇEK) atanmıştır ki sosyal hizmet üreten bir kurumda il başına bir Sosyolog dahi düşmemesi oldukça düşündürücüdür. Bir yılda verilen mezun sayısı 2800 iken 3 yılda toplam 132 kişiye kadro verilmesi ise çok belirgin bir ihmalin göstergesidir. Bu da yıl içerisinde Sosyoloji bölümlerinden mezun olanların ancak %1'ine kadro verildiği gerçeğini gözler önüne sermektedir.

SHÇEK	SYDV	Adalet Bakanlığı	Verilen Kadro*	Toplam	1 Yılda Verilen Mezun Sayısı
36	2	94	132		2800

* Tabloda verilen rakamlar son 3 yılda (2005-2008) SHÇEK, SYDV ve Adalet Bakanlığı'nda açılan sosyolog kadrolarını belirtmektedir.

Belediye, Çocuk ve Gençlik Merkezi gibi bazı kamu kurumlarında **sözleşmeli** olarak çeşitli görevler alan Sosyologlar olduğu bilinmekte ancak özel hizmet alımı yoluyla gerçekleşen bu görevlendirmelerde istismara açık uygulamalar yapıldığı gözlenmektedir.

Bunun dışında Sosyologların iş bulmak maksadıyla çeşitli sivil toplum kuruluşlarına yöneldiği biliniyor. Özel sektörde ise Sosyologlar kendi ek beceri (sertifika vb.) ve maddi

olanakları ölçüsünde bankacılıktan esnaflığa, ticarete, şirketlere vb. farklı iş kollarına dağılmışlar ve mesleki anlamda sosyoloji alanını tamamen terk etmişleridir.

Sonuç olarak; Sosyoloji mezunlarının kendi eğitimleri doğrultusunda istihdam olanaklarının yoksulu nedeniyle işsizlik sorunu giderek derinleşmektedir.

2. SOSYOLOJİ BÖLÜMÜ MEZUNLARININ İSTİHDAM SORUNLARI

Yukarıda çizilen genel hatlar doğrultusunda Sosyologların 1.Kamuda kadrolu veya sözleşmeli olarak 2. Eğitim alanında okullar ve dershanelerde 3. Özel sektörde çalışmakta olduğu görülmektedir.

Özel sektörde sosyologların ya aldıkları eğitimden çok uzak pozisyonlarda (pazarlama, reklamcılık gibi alanlarda) çalıştıkları ya da diğer yakın meslek dallarında (Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Sosyal Hizmet Uzmanlığı, Halkla İlişkiler) **ucuz iş gücü** olarak kullanıldıkları görülmektedir. Bu durum, sosyoloji bölümlerinden mezun olan öğrencilerin toplumsal araştırmalara yönelik bilgi ve becerilerinin hafife alındığını, birikmiş mesleki bilginin gerekli yerlerde kullanılmadığını gösterdiği gibi hiç kuşkusuz Sosyologların **mesleki saygınlıklarını zedeleyen** bir durumdur.

Sosyoloji bölümü mezunları, devlet tarafından yaratılan istihdam sahası bakımından oldukça dezavantajlı bir konumdadır. Bazı kamu kurumlarında sözleşmeli olarak iş bulabilen sınırlı sayıda Sosyolog, henüz resmi bir 'görev tanımı' yapılmadığından doğrudan doğruya mesleğini icra edememekte, hatta 'büro memuru' vb. gibi başka unvanlarla ancak işe başlayabilmektedir.

Kadrolu olarak ise kamuda ilk defa 2005 yılı sonlarında 'Sosyolog' kadrosu ihdas edilmiştir. Ancak Kültür Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu, Devlet Planlama Teşkilatı, Sağlık Bakanlığı ve Eğitim Bakanlığı gibi bünyesinde Sosyolog barındırması hayati önem taşıyan kurumlarda henüz Sosyolog kadrosuna yer verilmemiştir.

Kaldı ki sosyologlar kamu kurumlarında kadrolu olarak çeşitli görevler alsalar dahi özlük hakları açısından ciddi eşitsizliklerle karşılaşmaktalar. Kadrolu olarak atanan diğer sosyal bilimlerin aksine sosyologların Genel İdari Hizmetler (GİH) sınıfında tanımlanması, kadro kanununun olmaması gibi özlük sorunları mağduriyeti yaratan önemli faktörlerdir. Şöyle ki; Sosyologların maaşı aynı kurumda kendileriyle benzer işler yapan çalışma arkadaşlarından

son derece düşüktür. Yapılan iş ve eğitim düzeyi denk olduğu halde, diğer meslek gruplarıyla aralarında var olan bu eşitsizlik iş barışını bozan bir durumdur.

Adalet Bakanlığı Maaş Karşılaştırması:

Unvan	Hizmet Sınıfı	Yan Ödeme Katsayısı	Maaş
Sosyal Çalışmacı	SH	114	1200 TL + 360 Ek Ders
Psikolog	SH	117	1200 TL + 360 Ek Ders
Öğremen	EÖS	105	1119 TL + 554 Ek Ders
Sosyolog	GİH	56	770 TL + 360 Ek Ders

Yine SHÇEK'e atanan 36 Sosyoloğun maaşı, eğitim, iş ve sorumluluk yüküyle eşit olan diğer meslek gruplarının oldukça gerisindedir:

SHÇEK Maaş Karşılaştırması:

Kadro	Maaş	Ek Ders	Toplam Gelir
Sosyal Çalışmacı	1132.32	380.00	1512.32
Psikolog	1134.64	380.00	1514.64
Öğretmen	1301.00	380.00	1681.00
Sosyolog	850.00	00.00	850.00

Tüm bunlardan vahim olmak üzere Sosyoloji mezunlarının büyük bir çoğunluğu işsizdir. Eğitimli genç bir nüfusun bu denli atıl kalmasının, sadece bireylerin yaşamı açısından değil, ülkenin geleceği açısından da tam bir kayıp yarattığını söylemek abartı olmaz.

Tezat bir şekilde toplumsal bilgi ve verilere hemen her alanda ihtiyaç duyulmakta, toplum bilimden yoksun şekilde alınan ekonomik, siyasal kararların köklü sorunlar yaratabileceği görülmektedir. Sonuçta, yerelden (belediyeler, mahalli birimler) uluslararası alana (örneğin mülteciler) uzanan tüm yapılanmalarda Sosyoloji disiplininin birikiminden faydalanılması mümkündür.

Özellikle toplumsal sorunlar (göç, nüfus planlama, toplumsal cinsiyet, suçluluk, madde bağımlılığı vb.) alanında çalışan ve dezavantajlı kesimlere (kadın, çocuk, aile, ergen, yaşlı,

engelli) hizmet ulaştırma çabası taşıyan sivil toplum kuruluşlarında sosyologlarla işbirliği yapılması gerekmektedir.

Sosyoloji mezunlarının pek çoğunun lisansüstü düzeyde eğitim alarak çeşitli alanlarda uzmanlaşma sağladığı düşünülürse, kent planlama gibi alanlarda toplumsal politika geliştirmeye çalışan; toplum sağlığı ve eğitimi ile ilgili projeler üreten her tür sivil, yerel, akademik girişimde Sosyologların yer alması hayati önem taşımaktadır.

IV. TALEPLER VE ÖNERİLER

Yukarıda genel hatları ile çizilen manzara doğrultusunda Sosyologların karşılaştıkları sorunları 1.İstihdam 2.Özlük hakları ve 3.Mesleki sorunlar şeklinde ele almak mümkündür.

Sosyoloji Mezunları Derneği olarak yukarıda sayılan vasıfları taşıyan Sosyoloji bölümü mezunlarının işsiz bir çoğunluk yaratmak yerine nitelikli bir meslek grubu haline dönüşmesi, istihdam edilen sosyologların karşılaştıkları açık adaletsizliğin giderilmesi ve sosyologların sahip olduğu mesleki becerilerden ve Sosyoloji disiplininin olanaklarından daha etkin şekilde yararlanılması adına talep ve önerilerimiz aşağıda sunulmuştur.

1. KADRO KANUNU

Resmi bir kaynak olarak Türkiye İş Kurumu, Sosyologların aldıkları eğitim, iş alanları ve görevlerini oldukça net olarak ifade etmiştir. Buna göre Sosyologların çalıştıkları kurum ve kuruluşlarda uzman, danışman ve araştırmacı kadrolarında veya yönetici kademelerinde yer alabilecekleri belirtilmekte (Bkz. Ek: 3) ancak Sosyologların söz edilen pozisyonlarda görevlendirilmelerini sağlayacak bir olanak yaratılmadığı görülmektedir.

Bu tespit özel sektör açısından da geçerlidir. Örneğin; Sosyologların ana çalışma alanlarından biri olan araştırma-geliştirme şirketlerinin pek çoğunda personel hakkında yasal bir düzenleme olmaksızın çalışma yapılabildiği bilinmekte, mesleki ehliyeti olmayan kişiler tarafından yürütölen araştırmaların kamuoyunu yanıltma tehlikesi bulunmaktadır.

Bu konudaki önerimiz ilgili Bakanlıklar tarafından kadro teklifi hazırlanması, özel sektörde ise Sosyologların istihdamına yönelik kanuni düzenlemeler yapılmasıdır.

Kadro Teklifi Yapılmasını Talep Ettiğimiz Kurumlar ve Bağlı Kuruluşlar Şunlardır:

(1). Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı'na Bağlı SHÇEK

- Toplum Merkezleri
- Çocuk ve Gençlik Merkezleri
- Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri
- Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezleri
- Kadın veya Erkek Konukevleri

(2). Adalet Bakanlığı'na Bağlı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü

- Ceza İnfaz Kurumları
- Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri
- Çocuk Gözetim Eğitim İyileştirme Şubesi
- Yetişkin Eğitim Şubesi /Yetişkin İyileştirme Şubesi
- İnsan Hakları Şubesi
- Denetimli Serbestlik Şubeleri

(3). Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Eğitim Araştırma Geliştirme Daire Başkanlığı

- Araştırma Şubesi
- Proje Şubesi
- Eğitimi Geliştirme Şubesi
- Program Şubesi

(4). Sağlık Bakanlığı'na Bağlı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü

- Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi Daire Başkanlığı
- Sağlık Ocakları Daire Başkanlığı
- Performans Yönetimi Kalite Geliştirme Daire Başkanlığı/Kalite Ölçütleri Geliştirme Şube Müdürlüğü

Sağlık İl Müdürlükleri ve Sağlık Grup Başkanlıkları'na Bağlı Şube ve Kuruluşlar

- Eğitim Şube Müdürlüğü
- Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması (AÇSAP) Şube Müdürlüğü
- Sağlık Ocakları Şube Müdürlüğü
- Ruh Sağlığı Şube Müdürlüğü
- Bulaşıcı Hastalıklar Şube Müdürlüğü
- Sağlık Ocağı, Sağlık Evi, AÇSAP Merkezleri gibi kuruluşlar

2. SOSYOLOGLARA İSTİHDAM ALANLARI YARATILMASI

Sosyologların hemen tüm kurumların araştırma ve politika oluşturmaya yönelik birimlerinde görev alabilmeleri gerekirken Türkiye genelinde yalnızca 3 kurumda, toplam 132 sosyologun çalıştığı görülmektedir.

Oysa toplumsal sorunların ve olguların bilimsel ve eleştirel bir bakışla araştırılmasında, eşitsizlikleri azaltan planlamaların ve uygulamaların hayata geçirilmesinde sosyolojik yaklaşım, diğer bilim dallarının da yardımıyla **kamu yararına** önemli bir işlev kazanmaktadır. Üretilen hizmetlerin verimliliğini ölçme-değerlendirmenin ötesinde sosyologlardan süreçlere dahil olması, ekonomik-siyasal değişimlerin yarattığı toplumsal sonuçlar başta olmak üzere belirli maddi koşullar altında şekillenen belirli tecrübeleri alanda izlemesi beklenmelidir.

Tüm bunlardan yola çıkarak, öncelikli talebimiz halihazırda görev yapılan SHÇEK ve Adalet Bakanlığı'ndaki Sosyolog kadrosunun artırılması; Sosyolog kadrosu olmayan Milli Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı'nda ise acilen Sosyolog kadrosu ihdas edilmesidir.

Adı geçen 4 kurumda sosyolojik yaklaşımların işlevselleştirilmesi adına sosyologların istihdam edilmesini bir zorunluluk olarak gördüğümüz kuruluşlar şunlardır:

(1). SOSYAL HİZMETLER ÇOCUK ESİRGEME KURUMU (SHÇEK)

SHÇEK'e bağlı olup kadın-aile-toplum refahı ve çocuk-gençlik refahı alanlarında faaliyet gösteren kuruluşların ülke geneline yaygınlaşması, sosyal devlet anlayışı gereği kaçınılmaz bir ihtiyaçtır. Sosyolojik verilerden beslenmeden üretilen sosyal hizmetin pek çok yönüyle eksik kalacağı gerçeğinden hareketle bu kuruluşların Sosyal Çalışmacı, Psikolog, Pedagog gibi meslek elemanlarıyla birlikte kadrolarında Sosyologlara da yer vermesi bir zorunluluk haline gelmiştir. Söz konusu kuruluşlar ve hizmet alanları şu şekildedir:

- **Toplum Merkezleri:** Toplumun ve ailenin gelişmesi için bireyin katılımcı, üretken ve kendine yeterli hale gelmesi amacıyla koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici, rehberlik ve rehabilite edici işlevlerini, gerekirse diğer kuruluşlar ve gönüllülerle işbirliği içerisinde sunmakla görevli bulunan gündüzlü sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

- **Çocuk ve Gençlik Merkezleri:** Eşler arası anlaşmazlık, ihmal, hastalık, kötü alışkanlık, yoksulluk, terk ve benzeri nedenlerle sokağa düşerek sosyal tehlike ile karşı karşıya kalan veya sokakta çalışan/çalıştırılan çocuk ve gençlerin geçici süre ile rehabilitasyonlarını ve topluma yeniden kazandırılmalarını sağlamak amacıyla kurulan yatılı ve gündüzlü sosyal hizmet kuruluşlarıdır.
- **Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri:** Suça yöneldikleri tespit edilen çocukların davranış bozukluklarını gidermek amacıyla rehabilitasyon süreci tamamlanıncaya kadar geçici süre bakım ve korunmalarının sağlandığı; bu süre içerisinde aile, yakın çevre ve toplum ile ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik çalışmaların yürütüldüğü; 7-18 yaş kız ve erkek çocuklara yönelik ayrı ayrı yapılandırılan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır.
- **Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezleri:** Duygusal, cinsel ve/veya fiziksel istismara uğramış çocukların olumsuz yaşam deneyimlerinden kaynaklanan travma ve/veya davranış bozukluklarını giderme amacıyla, rehabilitasyon süreci tamamlanıncaya kadar geçici süre bakım ve korunmalarının sağlandığı kuruluşlardır.
- **Kadın veya Erkek Konukevleri:** Fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik istismara uğrayan kadın veya erkeklerin psiko-sosyal ve ekonomik problemlerinin çözümlenmesi sırasında, varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla geçici bir süre kalabilecekleri yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

(2). ADALET BAKANLIĞI

Hali hazırda Adalet Bakanlığı bünyesindeki Denetimli Serbestlik Büroları'nda Sosyologlar çalışmaktadır. Sosyologlar, Denetimli Serbestlik Büroları yanı sıra çalışma yürütecekleri birimlerde bugün pek çok batı ülkesinde olduğu gibi suçun oluşmasında etkili olan toplumsal sorunlarla ilgili çalışmalar ve ceza sonrası mahkumların toplumsal yaşama uyum sağlamalarında etkili programlar üretebilirler. Bu olanak, bilhassa, ülkemizin Avrupa Birliği ile entegrasyon süreci içinde önem kazanmaktadır. Dolayısıyla bünyesinde mevzuat değişikliği yapılarak Sosyolog görevlendirilmesini talep ettiğimiz birimler şunlardır:

- **Ceza İnfaz Kurumları'ndaki (Kapalı ve Açık Cezaevleri ile Çocuk İslahevleri) Psiko-Sosyal Yardım Servisleri:** Genç - yetişkin tutuklu ve hükümlülerin eğitim ve iyileştirme işlemleriyle ilgilenen bu servis, sosyologların edindikleri bilimsel bilgi ve deneyimleri kullanarak diğer meslek gruplarıyla (Psikolog, Sosyal Çalışmacı vb.) birlikte çalışabilmeleri gerekir.

- **Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri:** Hükümlünün hakkında uygulanacak infaz rejiminin belirlenmesi amacıyla gerekli inceleme, araştırma ve değerlendirmenin yapılabilmesi için belirli bir süre izlendiği; hükümlülerin suç türleri, hükümlülük süreleri, yaşları, akli ve bedensel durumları ve örgütsel konumları gibi özellikleri dikkate alınarak gruplandırılmasının yapıldığı merkezlerdir.
- **Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı İnsan Hakları Şubesi, Yetişkin-Çocuk Eğitim ve İyileştirme Şubeleri** ve taşra teşkilatlanmalarında Sosyologların yer alması, yapılacak araştırmalarda sosyolojik metodların işlerlik kazanmasına, hizmetlerin standartlaşmasına, vatandaş merkezli yaklaşım ve uygulamaların gelişmesine katkı sağlayacaktır.

(3). SAĞLIK BAKANLIĞI

Sağlık Bakanlığı'na bağlı Sağlık Eğitimi Genel Müdürlüğü, Ana Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Genel Müdürlüğü, Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü gibi sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi ve ilgili gruplara ulaştırılmasına yönelik çalışan yapılanmalarda Sosyolog kadrosu ihdas edilmesi bir ihtiyaç olarak görülmelidir. Bakanlığa bağlı daire, şube ve taşra teşkilatlanmaları şöyle sıralanabilir:

Sağlık Ocakları Daire Başkanlığı

- ✓ toplum sağlığı açısından öncelikli konularda programlar geliştirmek, uygulanmasını sağlamak, izlemek ve değerlendirmek;
- ✓ insan sağlığını ilgilendiren konularda temel kişi hak ve özgürlüklerini koruyucu prensipler geliştirmek ve uygulanmasını sağlamak;
- ✓ topluma sağlıklı davranışların kazandırılması ve sağlık hizmetlerinin kullanımının artırılmasına yönelik halk eğitimi çalışmalarını planlamak;
- ✓ sağlık ocaklarının toplumun değişen ihtiyacına cevap verecek şekilde hizmet sunumunu sağlamaya yönelik düzenlemeler yapmak gibi Sosyologların mesleki becerilerinden yararlanılmasını gerektiren görevleri bulunmaktadır.

Sağlığın Teşviki ve Geliştirilmesi Daire Başkanlığı

- ✓ halkın hastalıklara ilişkin bilinç düzeyinin artırılması,
- ✓ toplumun sağlık ihtiyaçlarına göre sağlık hizmetlerinin yeniden düzenlenmesi ve
- ✓ koruyucu sağlık hizmetlerine öncelik veren çalışmalar yürütülmesi amacıyla kurulduğundan söz konusu daireye bağlı birimlerde Sosyolog istihdam edilmelidir.

Kalite Ölçütleri Geliştirme Şube Müdürlüğü, Sosyologların sağlık personeliyle birlikte çeşitli çalışmalar yürütebileceği bir şubedir.

Kurumlarda Bulunan Performans ve Kalite Müdürlükleri

- ✓ kurumun kalite hedeflerini belirlemek,
- ✓ bu hedeflerin gerçekleştirilmesi için gerekli çalışmaları planlamak, organize etmek, izlemek ve değerlendirmek,
- ✓ Kurumdaki mevcut sorunları tespit etmek, süreç iyileştirme çalışmaları yapmak,
- ✓ Kurumun ulaştığı kalite düzeyini saptamak ve
- ✓ Elde edilen veriler sonucunda çalışmaları yönlendirmek gibi görevlere haiz olduğundan, sosyologların kalite uygulamaları konusunda aldıkları eğitimi uygulayabilecekleri birimlerdir.

Ayrıca Sağlık İl Müdürlüklerine Bağlı

- Halkın sağlık eğitimiyle ilgili plan ve uygulamaları koordineli yürütmekle ve çalışma planı hazırlamakla yükümlü **Eğitim Şube Müdürlüğü**,
- Ana sağlığı ve aile planlaması hakkında hedefe uygun eğitim programı hazırlamakla yükümlü **AÇSAP Şube Müdürlüğü**,
- Sağlık Ocaklarının gereksinimleri ve fiziksel koşullarıyla ilgili fizibilite çalışması yapmak, sağlık ocaklarında yürütülen çalışmaların nitelik ve niceliğini izlemekle yükümlü **Sağlık Ocakları Şube Müdürlüğü**,
- Koruyucu ruh sağlığı konusunda toplum eğitimi vermek üzere kuruluşlarla iş birliği içinde programlar düzenlemekle yükümlü **Ruh Sağlığı Şube Müdürlüğü**,
- Koruyucu hizmetlerle ilgili aksayan yönleri tespit etmek, nüfus hareketleriyle bulaşıcı hastalıklar arasındaki ilişkiyi izleyip önlem almak gibi görevleri bulunan **Bulaşıcı Hastalıklar Şube Müdürlüğü**,
- Yine Bakanlığın İlçe Teşkilatlanması'na (Sağlık Grup Başkanlıkları) bağlı birinci basamak sağlık hizmeti veren Sağlık Ocağı, Sağlık Evi ve AÇSAP Merkezleri, mahalli düzeyde sağlık araştırmaları yürütmek açısından Sosyologlara ihtiyaç olduğu düşünülen kuruluşlardır.

(4). MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

Milli Eğitim Bakanlığı'nda Sosyologlar, eğitimin kalitesini geliştiren birimlerde ve bilimsel araştırma / uygulamalarda yer alması zorunlu bir meslek grubudur. Eğitimle ilgili bilgiyi araştırmaya, üretmeye, paylaşmaya yönelik bir araştırma-geliştirme birimi olan Eğitim Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED), bu anlamda önemli bir yapılandırma. Mevzuatın Sosyolog unvanına yer verecek şekilde düzenlenmesinin ardından Sosyologlara görev verilmesi beklenen EARGED şubeleri şunlardır:

- **Araştırma Şubesi:** Bu şubenin görevi, eğitim ve öğretimle ilgili alanlarda araştırma yapmak, sonuçlarına göre alternatif çözümler geliştirmek ve önermek; bu amaçla üniversiteler ve diğer akademik kuruluşlarla iş birliği yapmaktır.
- **Proje Şubesi:** Bu şubenin görevi, dairenin görev tanımına giren alanlarla ilgili, ihtiyaç duyulan konularda ulusal ve uluslararası proje hazırlamaktır.
- **Program Şubesi:** Bu şubenin görevi eğitimdeki değişim ve gelişmeler doğrultusunda eğitim ve öğretim programlarını araştırmak, incelemek ve değerlendirmektir.
- **Geliştirme Şubesi:** Bu şubenin görevi, eğitimde kaliteyi artırmak amacıyla model geliştirmek, yurt içi ve yurt dışında eğitimle ilgili yenileşme ve gelişmeleri izleyerek bu doğrultuda çalışma yapmaktır.

(5). KAMUOYU/ PİYASA ARAŞTIRMA ŞİRKETLERİ

Araştırma yöntem ve teknikleri konusunda en azından lisans düzeyinde eğitim almış, gerekli mesleki yeterliliğe ve araştırma etiğine sahip Sosyologların kamuda olduğu gibi özel sektörde de görev alması gerekmektedir.

Sosyologlar, saha araştırmasının planlanması, araştırma ekibinin eğitilmesi ve saha araştırmasının gerçekleştirilmesi aşamalarında çalışmalıdır. Saha araştırmasının hazırlık ve uygulama aşamasında çalışmanın etik değerler çerçevesinde kurulması ve yürütülmesi çok önemlidir. Sosyologlar bu aşamada araştırmaya katılan kaynak kişilere yaklaşımda toplumsal norm ve beklentilerin farkında olarak bir taraftan araştırma ekibini eğitirken diğer taraftan görüşülen kişilerin değerlerine saygılı, onların özlük haklarına zarar vermeden etik bir çerçevede veri toplanmasında önemli rol oynarlar.

Özel sektörde faaliyet gösteren kamuoyu ve piyasa araştırma – geliştirme şirketlerinde Sosyolog istihdamının kanunî zorunluluk olarak tanımlanmasını talep ediyoruz.

3. GÖREV TANIMI

Mesleki haklar anlamında ilk talebimiz Sosyologların çalıştıkları kurumlarda alacağı yetki ve sorumlulukları belirleyen resmi bir 'görev tanımı'nın yapılmasıdır.

Sosyologları, diğer yakın meslek alanlarının içine sokmayan ve onların altında ya da üstünde bir pozisyona yerleştirmeyen, aldıkları bilimsel eğitimin kazandırdığı becerileri atıl kalmadan kullanılabilecekleri bir görev tanımı gerekmektedir. Görev tanımı yapılması, Sosyologların yetki ve sorumluluklarıyla ilgili belirsizliğin ortadan kalkması, Sosyologların alan dışı görevlerle istismar edilmeden verimli çalışabilmesi ve mesleğin ilgili makamlarca tanınması bakımından büyük bir öneme sahiptir.

SOMDER olarak, Sosyoloğun 'görev tanımı' için önerimiz şu şekildedir:

“Sosyolog, içinde çalıştığı kurumların ihtiyaçları doğrultusunda, nitel ve nicel araştırma yöntemlerini kullanarak, toplumsal sorun, durum ve ihtiyaçları tespit eder; karar alma mekanizmalarındaki yetkililerin ihtiyaç duyduğu verileri sağlar, güncelleştirir ve yorumlar; kamusal hizmetlerin niteliğinin yükselmesi ve bu hizmetlere ihtiyaç duyan gruplara ulaşması için planlama ve uygulamaya yönelik birimlerde görev alır.”

Sosyologların görevleriyle ilgili olarak resmi kaynaklardan yararlanılması halinde, Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) araştırmalarında kullandığı “Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması - ISCO 88” ve Türkiye İş Kurumu'nun yayınladığı bilgilerin kullanılması gerekmektedir. (Bkz. Ek: 2; Ek: 3 ve Ek: 4)

4. SOSYOLOG UNVANI

Mesleki haklar anlamındaki ikinci talebimiz; yönetmeliğinde Sosyolog unvanı bulundurmayan ilgili kurumların, yönetmelik ve/veya yönergelerinde değişiklik yapılmasıdır.

Sosyologların atandıkları kurumlarda faal olarak çalışabilmeleri için söz konusu kurum ve bağlı kuruluşların mevzuatında 'Sosyolog Unvanı'na yer verilmesi ve Sosyologların görevleriyle ilgili düzenleme yapılması gerekmektedir. Yukarıda sözü geçen kamu sektöründeki 4 Kurum özelinde değişiklik yapılması gereken yönetmelik ve/veya yönergeleri şöyle sıralayabiliriz:

- 11.07.2000 tarih 24106 R.G. Sayılı Toplum Merkezleri Yönetmeliği
Madde 9 - Madde 10

- 30.09.2001 tarih ve 24539 Sayılı Çocuk ve Gençlik Merkezleri Yönetmeliği - Madde 6
- Çocuk ve Gençlik Merkezleri - Sokakta Yaşayan/Çalışan Çocuklar Yönergesi – 5. Bölüm
- 06.08.2007 tarih ve 64 No'lu Koruma Bakım Rehabilitasyon Merkezleri ile Bakım Sosyal Rehabilitasyon Merkezleri Yönergesi- Madde 14
- 12.07.1998 tarih ve 23400 RG sayılı Kadın Konukevleri Yönetmeliği Madde 5 - Madde 7
- 27.07.2007 tarih 46-1 No'lu Genelge, 6.Bölüm-A ve 8.Bölüm A-C-D Maddeleri
- 17.06.2005 tarih ve 25848 sayılı Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri Yönetmeliği Madde 5 – Madde 6
- 09.09.1964 tarih ve 11802 R.G. sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirildiği Bölgelerde Hizmetin Yürütülmesi Hakkında Yönetmelik Madde 2-d ve 5-h
- 23.03.2007 tarih ve 2542 sayılı makam onayı ile yürürlüğe konan Sağlık Bakanlığına Bağlı Sağlık Kurum ve Kuruluşlarında Kaliteyi Geliştirme ve Performans Değerlendirme Yönergesi Madde 8 – Madde 9
- 14.12.1983 tarih ve 18251 No'lu R.G: 181 Sayılı Sağlık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK
- 8.11.1993 tarih ve 2394 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED) Yönergesi - Madde 9

5. HİZMET SINIFI

Özlük hakları konusundaki ilk talebimiz Sosyologların buldukları sınıf olan Genel İdare Hizmetleri (GİH) sınıfından çıkarılıp Teknik Hizmetler (TH) sınıfına alınarak Sosyologlar ve denk olunan unvanlar arasında var olan eşitsiz durumun giderilmesidir.

Hizmet sınıflarına bakıldığında pek çok sosyal bilim dalının Teknik Hizmetler sınıfında, Sosyologların ise Genel İdare Hizmetleri sınıfında yer aldığı görülmektedir.

(Bkz. <http://www.osym.gov.tr/> KPSS Başvuru Kılavuzları)

Hizmet sınıfı, hesaplanan ek gelirlerin ve katsayıların düşüklüğü gibi nedenlerle diğer unvanlar ve Sosyologlar arasında bir gelir eşitsizliği oluşmaktadır. Aynı kurumda birlikte çalıştıkları meslek gruplarıyla aralarındaki bu fark, Sosyologlar açısından **ciddi bir prestij kaybı yaratmakta ve motivasyon düşüklüğüne** sebep olabilmektedir.

Ülkemizde uygulanan personel rejiminde geçmişten günümüze devam eden çözülmemiş konular, beraberinde pek çok sorunu getirmektedir. Kadro kanunu yapılmaksızın atama yapılması ve Sosyologların atandıkları kurumlarda GİH sınıfında tanımlanmasının karmaşaya neden olduğu görülmektedir.

Sosyologların yüksek öğretim gerektirmeyen kadro unvanlarının (örneğin büro memuru, şoför vb.) bulunduğu GİH sınıfında olmasına rağmen **kapsanan görevler bakımından** benzeşmekte olduğu mesleklerin, örnekse Ekonomistlerin, TH sınıfında yer alması büyük bir çelişki yaratmaktadır. (Bkz. Ek: 5)

Yine, Sosyal Antropologlar, Arkeologlar ve Sanat Tarihçilerin, 657 sayılı memurlar kanunu Madde 36'da "**meslekleriyle ilgili görevleri fiilen ifa eden**" şeklinde tanımlanan (Bkz. Ek: 6) TH sınıfı kapsamında değerlendirildiği ve Sosyologların burada yer almasına engel olacak yasal bir gerekçe bulunmadığı görülmektedir.

Ayrıca, Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması'nda (ISCO 88) Sosyologlar ve Antropologlar aynı kod numarasını (2442) taşımakta, yine Ekonomistler de 244 koduyla Sosyologlarla aynı Meslek Ana Grubu altında sınıflanmaktadır. (Bkz. Ek: 7)

Uluslararası geçerliliğe sahip bir sınıflamada diğer sosyal bilim mensuplarıyla aynı kategoride değerlendirilen Sosyologların, hizmet sınıfı bakımından farklı tanımlanması ciddi boyutta bir hak kaybı yaşandığının göstergesidir.

Dolayısıyla bu konudaki önerimiz, eşitlik ilkesi gereği Sosyologların diğer sosyal bilim dallarının da yer aldığı Teknik Hizmetler sınıfına alınmasıdır.

6. GELİR EŞİTSİZLİĞİ

Sosyologların kamuda atanmalarıyla birlikte özlük haklarıyla ilgili pek çok sorunun ortaya çıktığı görülmektedir. Maliye Bakanlığı'na ait maaş çizelgelerinde Sosyolog Unvanının geçmemesi dolayısıyla her kurumun maaşları kendi bünyesinde hazırladığı çizelgelerle belirlediği anlaşılmaktadır. (Örnek: Adalet Bakanlığı "taşra teşkilatı yan ödeme cetveli")

05 Mayıs 2006 tarihli ve 26159 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararı'nda (Yan Ödeme Kararnamesi) Sosyolog unvanına ait tazminat oranları açıkça

belirlenmediğinden tereddütler olduğu; 'sosyolog görev unvanı' başka yerde anılmadığı için sosyologların adı geçen kararnamede sıralanan maddelerden “**diğer**” kapsamına sokulduğu görülmüştür.

Dolayısıyla ilgili makamlarca ilgili kanun ve yönetmeliklerin incelenerek Sosyologların hak kaybı yaşamasına neden olan sorunların tespit edilmesi ve tazminatlar, ek ödemeler, katsayılar vb. sorunların açıklığa kavuşturularak çözümlenmesini talep etmekteyiz.

Özlük hakları anlamında ikinci önerimiz, Sosyologların kadro unvan ve görevlerine uygun olarak hazırlanan cetveller dahilinde memur (ya da sözleşmeli) esasına göre istihdam edilmesidir.